

ПАПУЛЯРЫЗАЦЫЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ І КУЛЬТУРЫ Ў БАЙНЭЦЕ

Клімашэвіч К.Я., Сяргееў Я.Ю.

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт інфарматыкі і радыёэлектронікі
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь*

Пятрова Н.Я. – к.філал.н.,дацэнт

Артыкул прысвечаны развіццю і выкарыстанню беларускай мовы ў Інтэрнэце. Вызначаецца, што такое Байнэт, звяртаецца ўвага на сучаснае становішча беларускай мовы ў ім, вызначаюцца шляхі папулярызацыі беларускай мовы і культуры ў Байнэце.

Сёння з развіццём і папулярызацыяй інфармацыйных тэхналогій сетка Інтэрнэт стала неад'емнай часткай нашага жыцця. Практычна кожны дзень мы анлайн: працуем і вучымся, купляем і прадаем, спажываем кантэнт і вырабляем яго. І, па меры станаўлення і развіцця сусветнай павуціны, Інтэрнэт дзеліцца на так званыя сегменты. Свае назвы яны атрымалі складаннем дамена і англійскага слова "net". Байнэт – беларуская параўнальна невялікая чатка сеткі, якая налічвае каля 70 000 вэб-сайтаў, прыкладна палова якіх зарэгістраваны ў даменнай зоне .by [1]. Большая частка Байнэту – сайты на рускай мове, але звязана гэта з тым, што большая колькасць беларусаў у паўсядзённым жыцці выкарыстоўваюць менавіта яе.

Можна сказаць, што беларуская мова ў Рэспубліцы Беларусь малаўжывальная як сродак зносін, вы не зможаце атрымаць банкаўскую карту на беларускай мове, складзі дамову, атрымаць адукацыю (хоць і трэба заўважыць, што на тэрыторыі нашай краіны ўсё ж існуюць нешматлікія беларускамоўныя школы і ліцэі) – такая магчымасць проста не прадугледжаная. Амаль усе дзяржаўныя СМІ цалкам рускамоўныя. Некаторыя беларусы часам проста не разумеюць родную мову.

Звернемся да гісторыі: беларуская мова падвяргалася прыгнёту каля трох стагоддзяў, пачынаючы з Кацярыны II, якая падпісала дакумент аб русіфікацыі набытых зямель пасля падзелу Рэчы Паспалітай [2], і заканчваючы рэпрэсіямі беларускамоўнага насельніцтва ў 1930-я, а таксама ўзмацненнем асіміляцыі беларусаў пры Пятры Машэраве [3]. Але застаецца пытанне: чаму сучасная беларуская ўлада актыўна не папулярызуюе беларускую мову і культуру?

Адсутнасць актыўнага імкнення беларускіх людзей развіваць беларускую мову і культуру звязана з палітычнымі, сацыяльнымі і гістарычнымі прычынамі. Хочацца заўважыць цесныя адносіны Беларусі і Расіі [4], і ёсць прамая залежнасць нашай краіны ад яе.

Добрасуседскія адносіны з рускімі – гэта, бессумненна, добра. Разам з тым, нам здаецца, пашырэнне беларускай мовы на Беларусі можа не лепшым чынам успрыняцца расійскім грамадствам. Так склалася гістарычна, што пашыранай мовай зносін у нашай краіне з'яўляецца руская [5]. Але нягледзячы на ўсе вышэйпералічаныя факты, у Байнэце існуе беларускамоўны кантэнт. У асноўным, гэта сайты, зробленыя невялікімі кампаніямі, кніжнымі выдавецтвамі і проста энтузіястамі. Прысвечаны яны паэзіі, прозе, музыцы, мастацтву і беларускай гісторыі.

У Табліцы 1 прадстаўлены спіс інтэрнэт-рэсурсаў, якія рэгулярна публікуюць інфармацыю на беларускай мове [6]:

Табліца 1 – Спіс беларускамоўных інтэрнэт-рэсурсаў.

Назва	Апісанне
<i>Litradio.link</i>	Сайт з вершамі, паэзіяй, прэзентацыямі тэкстаў, крытыкай. Стваральнікі кажуць пра сябе так: “Нефарматныя аўтары, мабільныя эксперты ды санітары лёсу. Партызаны друкаванага слова”. І дадаюць, што хочуць “Ствараць новыя сэнсы. Качаць энергію”.
<i>Prajdzisvet.org</i>	Анлайн-часопіс перакладной літаратуры “Прайдзісвет”. На жаль, на дадзены момант сайт з'яўляецца архівам і не абнаўляецца. Там захоўваюцца перакладная проза, паэзія, драматургія і нават субтытры да фільмаў. А яшчэ ёсць крытычныя артыкулы і інтэрв'ю.
<i>Pradmova.eu</i>	Фестываль “Pradmova” ёсць найперш месцам сустрэчы: беларускай кнігі – з яе чытачамі; лідараў думкі і майстроў слова – са сваёй аўдыторыяй; класікі – з яе новым прачытаннем і актуалізацыяй, культурных інавацый – з адэкватнай ацэнкай і пашырэннем, а саміх беларусаў, незалежна ад сённяшняй лакацыі, – з уласнымі мовамі і культурай як крыніцай самапазнання і самапавагі, – перад выклікамі новага часу, у еўрапейскім і сусветным кантэксце, у свабоднай творчасці, у дыялогу і паразуменні.
<i>litrazh.org</i>	Віртуальны літаратурны часопіс, дзе публікуецца паэзія, проза, пераклады, крытыка і эсэістыка. Тут вы можаце знайсці вершы Андрэя Адамовіча, Ігара Бабкова, Сяргея Прылуцкага, пераклады Чарльза Букоўскі, Юрыя Іздрыка і Альфансіны Сторні, прозу Наталлі Станкевіч, Максіма Шчура і інш.

skarnik.by	Электронны руска-беларускі слоўнік. За аснову ўзяты акадэмічны слоўнік, які быў выпушчаны ў 1953 годзе (пад рэдакцыяй Я.Коласа, К. Крапівы і П. Глебкі) і затым некалькі разоў перавыдаваўся з выпраўленнямі і дапаўненнямі. Skarnik дапрацаваны з улікам сучаснай практыкі.
------------	--

Не варта забываць і пра YouTube, ніжэй, у Табліцы 2 прыведзены спіс беларускамоўных каналаў і іх апісанне:

Табліца 2 – YouTube-каналы на беларускай мове

Назва	Апісанне
<i>Віталь Чырвінскі РАЗМОВЫ ПРА ВАЕННУЮ ГІСТОРЫЮ</i>	Віталь Чырвінскі распавядае пра ваенную гісторыю Беларусі, пачынаючы з ВКЛ і заканчваючы сучаснасцю.
<i>Рудзі</i>	Канал з цікавай падачай, які прысвечаны камп'ютарным гульням.
<i>Vanya in Japan</i>	Гісторыя беларуса ў Японіі.
<i>Ietucieŭnica z zaplečnikam</i>	Канал пра падарожжы, які вядзе дзяўчына па імені Соня.

Таксама асобна хочацца адзначыць кінафестываль незалежнага кіно «Паўночнае ззянне» – штогадовы фестываль, які прапануе беларускім глядачам найноўшыя ігравыя і дакументальныя фільмы Паўночнай Еўропы, краін Балты і Беларусі. Фестываль заснаваны прадзюсарам Вольгай Чайкоўскай пры падтрымцы Офіса Рады Міністраў Паўночнаеўрапейскіх краін у Літве. Упершыню кінафэст прайшоў у 2015 годзе [7].

Усё вакол мяняецца і мова ў тым ліку, сучасныя тэхналогіі толькі паскараюць гэты працэс. Інтэрнэт і сацыяльныя сеткі аказалі вялікі ўплыў на мовы свету, асабліва на англійскую, стварыўшы новыя словы і тэрміны, якія ўжо адтуль перайшлі ў іншыя мовы, у тым ліку і ў беларускую. Інтэрнэт-зносінны спарадзілі мноства неалагізмаў і слэнгавых выразаў, якія паступова выходзяць з інтэрнэту ў рэальнае жыццё і гэтая тэндэнцыя, на нашу думку, захавецца і надалей, укараняючы ўсё новыя формы слоў і выразаў [8].

Можна сказаць, што, хоць і паступова, але беларуская мова пачынае актыўна выкарыстоўвацца як у Інтэрнэце, так у рэальным жыцці. Колькасць рэсурсаў на беларускай мове павялічваецца з кожным годам, пачынаючы з сайтаў энтузіястаў і заканчваючы невялікімі беларускімі кампаніямі, а моладзь, і не толькі яна, пачынаюць весці свае youtube-каналы на беларускай мове. Усё гэта вельмі дапамагае ў развіцці нашай роднай мовы і ўсёй беларускай культуры.

Такім чынам, можна сказаць, што Інтэрнэт дапамагае ў развіцці сучаснай беларускай мовы і культуры. Цікава, да гэтага, на нашу думку, павольная, але ўпэўнена расце, і ўсё больш людзей пачынае выкарыстоўваць беларускае маўленне не толькі ў Інтэрнэце, але і ў паўсядзённым жыцці, у сетцыамаль кожны дзень з'яўляюцца новыя словы і выразы, што вельмі важна, таму што калі мова не дае назвы новым з'явам, то з цягам часу яна можа стаць мёрвай.

Спіс выкарыстаных крыніц:

1. Байнэт [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <https://be.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D1%8D%D1%82>. – Дата доступу: 25.11.2024.
2. Русификация Беларуси [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://webkamerton.ru/2020/07/rusifikaciya-belorussii-k-istorii-voprosa>. – Дата доступа: 25.11.2024.
3. Белорусский язык в период СССР [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://ru.m.wikipedia.org/wiki/%D0%AF%D0%B7%D1%8B%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%8F_%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0_%D0%A1%D0%A1%D0%A1%D0%A0. – Дата доступа: 25.11.2024.
4. Союзное государство [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BE%D1%8E%D0%B7%D0%BD%D0%BE%D0%B5_%D0%B3%D0%BE%D1%81%D1%83%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE. – Дата доступа: 25.11.2024.
5. Политика Беларуси [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://president.gov.by/ru/gosudarstvo/politics>. – Дата доступа: 25.11.2024.
6. Сайты на беларускай мове [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <https://pradmova.eu/belaruskiya-internet-chasopisy-i-sajty-pra-litaraturu/>. – Дата доступу: 25.11.2024.
7. Паўночнае ззянне [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <https://www.northernlightsff.com/>. – Дата доступу: 25.11.2024.
8. Влияние технологий на развитие языка [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/vliyanie-tehnologiy-i-interneta-na-razvitiye-yazyka>. – Дата доступа: 25.11.2024.